

[Strona Główna](#) > 2 - Moje prawa w toku postępowania przygotowawczego oraz przed wniesieniem sprawy do sądu

2 - Moje prawa w toku postępowania przygotowawczego oraz przed wniesieniem sprawy do sądu

Czemu służy postępowanie przygotowawcze?

Postępowanie przygotowawcze ma na celu zebranie dowodów popełnienia przestępstwa oraz weryfikację elementów, które mogą wykluczyć winę osoby podejrzanej lub wykazać, że nie doszło do popełnienia przestępstwa.

Z jakich etapów składa się postępowanie przygotowawcze? Kto prowadzi każdy z tych etapów?

Policja odpowiada za wykrywanie przestępstw, ich sprawców oraz zbieranie dowodów.

Jeśli policja podejrzewa, że mogło dojść do popełnienia przestępstwa, zawiadamia prokuratora królewskiego, który decyduje o tym, czy:

- odmówić wszczęcia dochodzenia;
- kontynuować dochodzenie we własnym zakresie (procedura informacyjna - *information*); lub
- przekazać sprawę sędziemu śledczemu, który będzie prowadził dochodzenie w sprawie konkretnego czynu, a nie w sprawie konkretnej osoby (śledztwo - *instruction*).

Zakres uprawnień prokuratora królewskiego jest węższy niż sędziego śledczego. Sędzia śledczy lub prokurator królewski nadzorują postępowanie przygotowawcze oraz wydają polecenia policji, która przeprowadza zleczone jej czynności dochodzeniowe (przesłuchania, przeszukania, pobieranie próbek DNA itp.).

Po zakończeniu postępowania przygotowawczego

W przypadku procedury informacyjnej prokurator królewski może:

- odmówić wszczęcia dochodzenia;
- zaproponować ugodę z prokuraturą: wycofanie zarzutów (bez przeprowadzania rozprawy karnej) w zamian za pewną kwotę pieniężną (standardowe postępowanie w przypadku naruszenia przepisów kodeksu drogowego);
- zaproponować mediację karną między pokrzywdzonym i sprawcą w przypadku przestępstw mniejszej wagi: sprawa nie jest kierowana do sądu, lecz sprawca musi wypłacić pokrzywdzonemu odszkodowanie i w stosownym wypadku poddać się terapii lub przejść specjalne szkolenie;
- bezpośrednio wezwać podejrzanego do stawienia się przed sądem orzekającym co do istoty sprawy;
- wezwać oskarżonego do stawienia się przed sądem orzekającym za pomocą protokołu: w celu przyspieszenia postępowania wezwanie jest kierowane do oskarżonego, wobec którego zastosowano zatrzymanie (maksymalnie na okres 24 godzin) lub który staje przed prokuratorem królewskim.

Jeżeli w sprawie prowadzone było śledztwo, akta sprawy przekazuje się prokuratorowi, który formułuje wnioski końcowe. Oskarżonemu przysługuje prawo przejrzania akt sprawy. Oskarżony wzywany jest do stawienia się przed izbą doradczą, która, po zapoznaniu się ze sprawozdaniem z dochodzenia przygotowanym przez sędziego śledczego oraz wysłuchaniem ewentualnych powodów cywilnych (pokrzywdzonych), prokuratora i obrońcy, może:

- zwrócić akta sprawy sędziemu śledczemu w celu uzupełnienia;
- lub, jeśli akta sprawy są kompletne;
- odroczyć wydanie wyroku, jeżeli rozprawa publiczna mogłaby wyrządzić szkodę oskarżonemu;
- postanowić o umieszczeniu w placówce izolacyjno-leczniczej, jeśli sprawca popełnił przestępstwo w stanie

nierównowagi psychicznej powodującym niemożność sprawowania kontroli na swoimi czynami w czasie popełnienia przestępstwa i nadal znajduje się w tym stanie;

- skierować sprawę do właściwego sądu celem osądzenia (sądu policyjnego lub sądu poprawczego); jeżeli izba uzna, że sądem właściwym ze względu na okoliczności sprawy jest sąd przysięgłych, wydaje postanowienie o przekazaniu akt prokuratorowi generalnemu, ponieważ tylko izbie oskarżeń przysługuje prawo do skierowania sprawy do sądu przysięgłych.

Oskarżonemu przysługuje prawo do wniesienia odwołania, ograniczonego do pewnych kwestii proceduralnych, do izby oskarżeń.

W trakcie dochodzenia sędzia śledczy może wydać nakaz aresztowania, jeżeli:

- istnieją poważne przesłanki wskazujące na winę oskarżonego;
- zarzucane oskarżonemu czyny są zagrożone karą w wymiarze co najmniej roku pozbawienia wolności;
- jest to konieczne ze względów bezpieczeństwa publicznego.

Jeżeli maksymalne zagrożenie karą za dany czyn nie przekracza piętnastu lat pozbawienia wolności, nakaz może zostać wydany tylko w przypadku, gdy zachodzi uzasadniona obawa ucieczki, powrotu do przestępstwa lub ukrywania się oskarżonego, a także gdy zachodzi uzasadniona obawa, że dojdzie do zniszczenia dowodów lub nakłaniania osób trzecich do składania fałszywych zeznań.

Oskarżony staje przed izbą doradczą w ciągu pięciu dni od chwili wydania nakazu, a następnie co miesiąc do chwili zakończenia postępowania przygotowawczego (co trzy miesiące w przypadku przestępstwa, którego kwalifikacja prawna została ustawowo zmieniona ze zbrodni na występki).

Moje prawa w toku postępowania przygotowawczego

- [Zatrzymanie i przesłuchanie przez policję \(1\)](#)
- [Procedura informacyjna \(2\) \(Dossier à l'information\)](#)
- [Śledztwo \(3\) \(Dossier à l'instruction\)](#)
- [Przypadek szczególny: tymczasowe aresztowanie \(4\)](#)
- [Zamknięcie postępowania przygotowawczego \(5\)](#)

Zatrzymanie i przesłuchanie przez policję (1)

W jakich okolicznościach i na jak długo policja może mnie zatrzymać?

Policja może cię zatrzymać w przypadku ujęcia na gorącym uczynku przestępstwa bądź na podstawie zarządzenia prokuratora królewskiego lub sędziego śledczego, jeśli istnieją poważne przesłanki twojej winy. Czas trwania zatrzymania przez policję nie może przekroczyć 24 godzin.

Czy policja może mnie przeszukać?

Tak, w chwili zatrzymania, jeżeli zachodzi podejrzenie, że masz przy sobie broń lub niebezpieczny przedmiot lub jeżeli jest to uzasadnione względami porządku publicznego.

Czy policja może wejść do mojego mieszkania?

Tak, w celu ujęcia cię na gorącym uczynku przestępstwa lub za twoją zgodą.

Czy policja może przeszukać moje biuro lub mój samochód?

Tak, na tych samych warunkach co mieszkanie. Jednak pewne miejsca są nienaruszalne, a inne są objęte szczególną ochroną: do ich przeszukania zastosowanie ma odrębna procedura (biuro dyplomaty, posta, pomieszczenia należące do osób, którym powierzono tajemnice zawodowe itp.).

Twój samochód może być przeszukany, jeśli zachodzi podejrzenie, że został użyty do popełnienia przestępstwa, do przewozu osób ściganych, dokumentów lub dowodów obciążających lub przedmiotów uznanych za zagrażające bezpieczeństwu i porządkowi publicznemu.

Czy mogę skontaktować się z członkiem rodziny, przyjacielem, lekarzem lub pracownikiem ambasady mojego kraju?

Zostaniesz zbadany przez lekarza, jeżeli policja uzna, że jest to zasadne, lub jeśli sam zgłosisz taką potrzebę. Na tym etapie policja decyduje o tym, czy zezwolić ci na użycie telefonu. Jeżeli jesteś nieletni, policja ma obowiązek niezwłocznie, pisemnie lub ustnie, powiadomić o twoim zatrzymaniu twoich rodziców, opiekuna lub osobę, która się tobą zajmuje.

Jakie prawa przysługują mi w trakcie przesłuchania przez policję?

Masz prawo do odmowy składania wyjaśnień oraz nieobciążania samego siebie, tzn. możesz odmówić współpracy, której wynikiem byłoby uzyskanie dowodów przeciwko tobie.

Na początku każdego przesłuchania zostaniesz poinformowany o tym, że:

- możesz domagać się, aby zadawane ci pytania i twoje odpowiedzi były zapisywane w takim brzmieniu, w jakim je sformułowano;
- możesz domagać się podjęcia określonej czynności lub przesłuchania konkretnego świadka;
- twoje wyjaśnienia mogą zostać wykorzystane jako dowód w sądzie.

Możesz korzystać z posiadanych przez siebie dokumentów, pod warunkiem że nie opóźni to sporządzenia protokołu przesłuchania. W trakcie przesłuchania lub w późniejszym terminie możesz domagać się, aby dokumenty te zostały dołączone do protokołu przesłuchania lub złożone w sekretariacie sądu.

Po zakończeniu przesłuchania będziesz mógł zapoznać się z protokołem przesłuchania, chyba że zażądasz, aby został ci on odczytany. Zostaniesz zapytany, czy chciałbyś coś zmienić lub dodać.

Jeśli chcesz złożyć wyjaśnienia w język, który nie jest językiem postępowania, będziesz mógł skorzystać z pomocy tłumacza przysięgłego, zaś twoje wyjaśnienia zostaną zarejestrowane w twoim języku lub zostaniesz poproszony o własnoręczne spisanie wyjaśnień. Jeśli w przesłuchaniu uczestniczy tłumacz, jego nazwisko i funkcja zostaną odnotowane w protokole.

Zostaniesz poinformowany, że przysługuje ci prawo do otrzymania nieodpłatnie odpisu protokołu przesłuchania.

Czy policja będzie chciała sprawdzić informacje na mój temat znajdujące się w rejestrze karnym?

Służby policyjne mają dostęp do centralnego rejestru karnego.

Czy przysługuje mi prawo do obecności adwokata podczas przesłuchania?

W trakcie 24-godzinnego zatrzymania twój adwokat nie może być obecny na żadnym przesłuchaniu ani nie możesz się z nim spotkać.

Procedura informacyjna (2)

Dochodzenie prowadzi prokurator królewski. Wstępna faza tej procedury ma charakter inkwizycyjny: jest tajna, pisemna i odbywa się bez udziału stron.

Jakie uprawnienia przysługują prokuratorowi królewskiemu na etapie procedury informacyjnej?

Oprócz przypadków przewidzianych w prawie, na etapie procedury informacyjnej nie stosuje się środków przymusu i nie można naruszać praw i wolności osobistych. Zatrzymanie rzeczy jest możliwe pod pewnymi warunkami.

Prokurator królewski może między innymi:

- udać się na miejsce popełnienia czynu zabronionego,
- przesłuchać podejrzanych lub świadków lub nakazać ich przesłuchanie policji,
- zarządzić zatrzymanie osoby (z wyjątkiem ujęcia osoby na gorącym uczynku przestępstwa) na okres 24 godzin,
- zarządzić przeprowadzenie analizy DNA za zgodą podejrzanego,

- przechwycić i zabezpieczyć korespondencję pocztową (nie może jej jednak otworzyć),
- uzyskać, z zastrzeżeniem określonych warunków, informacje z banku,
- zarządzić przeszukanie w przypadku ujęcia na gorącym uczynku przestępstwa lub za zgodą osoby faktycznie korzystającej z pomieszczenia,
- zarządzić zastosowanie szczególnych sposobów przeszukania, które w znacznym stopniu mogą naruszać czyjeś dobra.

Co mogę zrobić, jeżeli dana czynność podjęta na etapie procedury informacyjnej narusza moje prawa?

Możesz złożyć umotywowany wniosek o odstąpienie od tej czynności w drodze postanowienia tymczasowego (*référé pénal*), jeśli na przykład w ramach zabezpieczania dowodów doszło do zatrzymania twoich rzeczy. Prokurator królewski ma 15 dni na ustosunkowanie się do takiego wniosku. Jeśli wniosek pozostanie bez odpowiedzi lub zostanie rozpatrzony odmownie, będziesz mógł wnieść odwołanie do izby oskarżeń.

W takim przypadku możesz również zwrócić się do prokuratora królewskiego o zezwolenie centralnemu organowi zarządzającemu zatrzymanymi rzeczami na ich sprzedaż lub zwrot w zamian za wniesienie zabezpieczenia.

Czy mam prawo przejrzeć akta sprawy?

W odróżnieniu od śledztwa, nie istnieją żadne szczegółowe przepisy regulujące kwestię całkowitego lub częściowego udostępniania stronom akt sprawy na tym etapie procedury informacyjnej. Możesz wystąpić z wnioskiem o przejrzanie akt sprawy do prokuratora królewskiego, który według własnego uznania może wyrazić zgodę na przejrzanie akt lub zgody odmówić.

Czy mam wpływ na to, w jaki sposób zakończy się postępowanie?

Nie. Tylko prokurator królewski decyduje o ewentualnym odstąpieniu od ścigania, wyznaczeniu sędziego śledczego, postawieniu cię przed sądem orzekającym co do istoty sprawy lub wezwaniu cię do stawienia się przed tym sądem za pomocą protokołu lub też zaproponowaniu ci alternatywnego sposobu zakończenia postępowania karnego (ugoda lub mediacja: w tym przypadku sprawa nie jest kierowana do sądu, jeżeli zapłacisz grzywnę lub zastosujesz się do warunków określonych w drodze mediacji).

Śledztwo(3)

Śledztwo jest prowadzone pod kierunkiem i nadzorem sędziego śledczego, wyznaczonego przez prokuratora królewskiego, lub z inicjatywy domniemanego pokrzywdzonego, który złożył wniosek o ściganie złożony jednocześnie z wytoczeniem powództwa cywilnego.

Jakie uprawnienia przysługują sędziemu śledczemu?

Sędzia śledczy ma do dyspozycji te same środki co prokurator królewski, a także istotne środki przymusu: ma on prawo wydać nakaz aresztowania, zarządzić kontrolę i utrwalanie rozmów telefonicznych, zarządzić przeszukanie bez zgody przeszukiwanego oraz stosować inne metody śledcze.

Czy sędzia śledczy ma obowiązek mnie przesłuchać?

Przesłuchanie przez sędziego śledczego jest obowiązkowe wyłącznie w przypadku wydania nakazu aresztowania.

Czy sędzia ma obowiązek poinformować mnie, że przeciwko mnie prowadzone jest postępowanie?

Co do zasady sędzia musi przedstawić ci zarzuty, jeśli istnieją poważne przesłanki twojej winy. Przedstawienie zarzutów następuje po przesłuchaniu lub na piśmie i daje ci prawo do żądania dostępu do akt sprawy oraz podjęcia dodatkowych czynności śledztwa.

Czy sędzia może kontrolować i utrwalać moje rozmowy telefoniczne?

Tak, o ile spełnione są szczególne wymogi prawne.

Czy mogę sprzeciwić się przeszukaniu?

Twoje mieszkanie może zostać przeszukane w przypadku podpisania przez sędziego nakazu przeszukania oraz jeśli przeszukanie zostanie przeprowadzone między godziną 5 rano i 9 wieczorem, z zastrzeżeniem ustaleń odmiennych.

Czy sędzia może zastosować wobec mnie przymus fizyczny w celu pobrania próbki DNA?

Tak, pod pewnymi warunkami.

Co mogę zrobić, jeżeli środek podjęty w ramach śledztwa narusza moje prawa?

Możesz złożyć wniosek o wydanie postanowienia tymczasowego (por. procedura informacyjna).

Czy w trakcie śledztwa przysługuje mi dostęp do akt sprawy?

Jeśli postawiono ci zarzuty, lecz nie zastosowano wobec ciebie zatrzymania, możesz wystąpić do sędziego śledczego z wnioskiem o przejrzanie akt sprawy. Sędzia może odmówić ci dostępu do akt, lecz musi uzasadnić tę odmowę. Jeżeli twój wniosek pozostanie bez odpowiedzi lub zostanie rozpatrzony odmownie, będziesz mógł wnieść odwołanie do izby oskarżeń.

Czy mogę domagać się podjęcia pewnych czynności śledztwa?

Tak, niezależnie od tego, czy zostałeś zatrzymany, w tym celu należy złożyć stosowny wniosek. Sędzia śledczy może odmówić podjęcia tych czynności, jeżeli uzna, że środek ten nie jest niezbędny do wykrycia prawdy lub zachodzi obawa, że może zaszkodzić prowadzonemu postępowaniu. Od decyzji sędziego można się odwołać.

Przypadek szczególny: tymczasowe aresztowanie (4)

W jaki sposób sędzia powinien prowadzić przesłuchanie?

Przesłuchanie przed wydaniem nakazu aresztowania musi odbyć się w ciągu 24 godzin od chwili zatrzymania. W przeciwnym wypadku nakaz aresztowania traci ważność. Przesłuchujący musi poinformować cię o możliwości wydania nakazu aresztowania oraz o zarzucanych czynach.

Nie przysługuje ci prawo do obecności adwokata podczas przesłuchania.

Czy sędzia może mnie przesłuchać później?

Możesz wystąpić o przesłuchanie podsumowujące. Jest to jedyny rodzaj przesłuchania, podczas którego twój adwokat może być obecny.

Kiedy mogę zobaczyć się z moim adwokatem?

Po pierwszym przesłuchaniu przez sędziego śledczego.

Czy mogę podważyć legalność lub zasadność nakazu aresztowania?

Na postanowienie o tymczasowym aresztowaniu nie przysługuje zażalenie.

W ciągu pięciu dni od wydania nakazu staniesz przed izbą doradczą. Dzień wcześniej będziesz miał możliwość przejrzania akt sprawy. Możesz sam ubiegać się o zwolnienie lub pozostawić tę kwestię adwokatowi.

Twój adwokat może podnieść zarzut wadliwości nakazu wyłącznie na pierwszym posiedzeniu izby doradczej (lub w drugiej instancji). Jeśli nakaz zostanie uznany za wydany prawidłowo, przysługuje ci prawo do wniesienia odwołania. W ciągu 15 dni odbędzie się posiedzenie izby oskarżeń. Jeśli terminy te nie zostaną dochowane, zostaniesz zwolniony ze skutkiem natychmiastowym.

Postanowienie o tymczasowym aresztowaniu jest ważne jeden miesiąc (lub trzy miesiące). Na każdym posiedzeniu sądu możesz zakwestionować zasadność tymczasowego aresztowania lub istnienie poważnych przesłanek twojej winy. Dwa dni przed każdym posiedzeniem będziesz miał możliwość przejrzeć akta sprawy.

Czy podczas mojego pobytu w areszcie mam prawo do kontaktowania się z osobami trzecimi?

Zawsze możesz kontaktować się z twoim adwokatem.

Sędzia śledczy może ci jednak zakazać wszelkich kontaktów z innymi osobami przez maksymalny okres trzech dni.

Kiedy mogę zostać zwolniony?

W każdym momencie na mocy postanowienia sędziego śledczego lub sędziego prowadzącego postępowanie przygotowawcze na posiedzeniu z twoim udziałem. Twoje zwolnienie może być obwarowane spełnieniem pewnych warunków lub obowiązkiem złożenia poręczenia majątkowego.

Jestem obywatelem innego państwa. Czy muszę być obecny w trakcie postępowania przygotowawczego?

Nakaz aresztowania może być wystawiony, jeżeli zachodzi obawa, że będziesz ukrywał się przed wymiarem sprawiedliwości. Sędzia śledczy lub sądy prowadzące postępowanie przygotowawcze mogą zwolnić cię za poręczeniem majątkowym. Wpłacona kwota zostanie ci zwrócona, jeżeli będziesz stawiać się na każdym etapie postępowania.

Jeśli pozostaniesz na wolności, zostaniesz wezwany do stawiania się na posiedzenia oraz zasadniczo przed sądem orzekającym co do istoty sprawy. Jako warunek zwolnienia cię za poręczeniem majątkowym sędzia śledczy może nałożyć na ciebie zakaz opuszczania kraju. Warunek ten może być stosowany nie dłużej niż trzy miesiące. Możesz się od niego odwołać przed izbą doradczą.

Zamknięcie postępowania przygotowawczego (5)

Co mogę zrobić, jeśli postępowanie przygotowawcze się przeciąga?

Po upływie jednego roku możesz wystąpić z umotywowanym wnioskiem o przekazanie sprawy do izby oskarżeń, która dokona kontroli sposobu prowadzenia postępowania przygotowawczego.

Czy zarzuty, na których opiera się oskarżenie, mogą ulec zmianie przed rozprawą główną?

Prokurator królewski zapoznaje się z aktami sprawy przekazanymi przez sędziego i stawia zarzuty, na które oskarżony będzie musiał odpowiedzieć przed sądem pierwszej instancji. Może on również umorzyć postępowanie lub zwrócić się do sędziego o przeprowadzenie pewnych dodatkowych czynności dochodzenia. Na tym etapie prokurator królewski lub izba doradcza, która decyduje o dalszych losach sprawy, mogą także zmienić kwalifikację prawną czynu.

Czy mogę przyznać się do winy w odniesieniu do wszystkich lub pewnych zarzutów przed rozprawą główną?

Nie, jesteś uznawany za niewinnego do momentu wydania wyroku skazującego przez sąd orzekający co do istoty sprawy.

W jaki sposób zamyka się postępowanie?

Izba doradcza, po zapoznaniu się ze sprawozdaniem sędziego śledczego oraz wysłuchaniu ewentualnego powoda cywilnego, prokuratora i obrońcy, postanawia o:

- przekazaniu oskarżonego właściwemu sądowi;
- umorzeniu postępowania;
- zawieszeniu wykonania kary: uznaje się, że okoliczności faktyczne zostały ustalone, ale nie nakłada się żadnej kary. Sąd ustala długość okresu próby, która może być obwarowana pewnymi warunkami;
- zastosowaniu przepisów o obronie społecznej (umieszczenie w placówce izolacyjno-leczniczej).

Jakie prawa przysługują mi na tym etapie?

Masz prawo przeglądać akta sprawy i sporządzać kopie dokumentów przed rozprawą przed izbą doradczą. Możesz także zażądać przeprowadzenia dodatkowych czynności. Jeśli sędzia śledczy odmówi ich zarządzenia, możesz wnieść zażalenie do izby oskarżeń.

Czy mogę się odwoływać?

Na postanowienie o skierowaniu sprawy do sądu nie przysługuje zażalenie, z wyjątkiem przypadków niezgodności z prawem, pominięcia lub nieważności danej czynności dochodzenia, sposobu uzyskania dowodów lub postanowienia o skierowaniu sprawy do sądu lub podania powodu niedopuszczalności lub umorzenia postępowania.

Czy mogę zostać oskarżony o popełnienie przestępstwa, za które zostałem już osądzony w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej?

Co do zasady nie.

■ Ostatnia aktualizacja: 14/09/2017

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.